

1. Ogólne ćwiczenia przygotowawcze

Poniższe ćwiczenia o charakterze ogólnym zostały opracowane do zastosowania we wszystkich dialogach i monologach IVY. Aby wykonać dodatkowe ćwiczenia, dotyczące danego monologu/dialogu, możesz skorzystać ze Szczegółowych Ćwiczeń Przygotowawczych.

Przejdź do środowiska IVY, wybierz monolog lub dialog, który Cię interesuje i wykonaj ćwiczenia przygotowawcze opisane poniżej. Zostały one opracowane po to, aby pokazać Ci, w jaki sposób należy przygotować się do wykonania właściwego zadania tłumaczeniowego.

1.1. Wykorzystanie streszczenia

Przeczytaj i przeanalizuj streszczenie danego zadania tłumaczeniowego (ang. *brief*).

Przy wyborze monologu, należy określić:

- kim jest mówca;
- kim jest osoba, do której mówca się zwraca i jaka panuje relacja pomiędzy mówcą a publicznością (tj. jak liczna jest publiczność; czy relacja między mówcą a publicznością jest równorzędna; do jakiego stopnia mówca i publiczność posiadają tę samą wiedzę i doświadczenie);
- jak długo może trwać monolog;
- jaki jest cel komunikacji;
- jakiego języka mówca będzie najprawdopodobniej używał (np. formalny/niefORMALNY, specjalistyczny/o charakterze ogólnym/potoczny; oficjalny);
- jakie funkcje komunikacyjne spełnia dany monolog (np. przekazanie informacji, opis danej instytucji lub pojęcia, wyrażenie opinii, uzasadnienie, itp.).

Przy wyborze dialogu, należy określić:

- kim są rozmówcy i czy mogą znać siebie nawzajem;
- jak długo może trwać monolog;
- jaki jest cel komunikacji i intencje rozmówców (zgodne/sprzeczne ze sobą);
- jakiego języka mówcy będą najprawdopodobniej używali (np. formalny/niefORMALNY, specjalistyczny/o charakterze ogólnym/potoczny; oficjalny);
- jakie funkcje komunikacyjne spełnia dany dialog (np. przekazanie informacji, opis danej instytucji lub konceptu, wyrażenie opinii, uzasadnienie itp.).

Następnie przetłumacz streszczenie wzrokowo na jeden ze swoich języków roboczych i wypisz wszelkie wątpliwości terminologiczne i problemy, na które możesz napotkać, wykonując tłumaczenie wybranego dialogu lub monologu.

1.2. Przygotowanie tematyczne

Ten rozdział pomoże Ci tematycznie przygotować się do dziedziny określonej w streszczeniu.

Ponownie przeanalizuj streszczenie. Jak myślisz, jaki temat poruszy mówca/o czym będą rozmawiali mówcy? Przemyśl, w jaki sposób mógłbyś/mogłabyś opracować dany temat. Zastanów się:

- jakich źródeł możesz użyć, by zdobyć wiedzę na dany temat;
- jak dotrzeć do tych źródeł;
- w jaki sposób możesz ocenić istotność i wiarygodność tych źródeł.

Wypisz źródła, których zamierzasz użyć.

Poza samą tematyką, jakie informacje mogą przydać się przed wykonaniem zadania tłumaczeniowego? Weź pod uwagę, np.:

- nazwy firm i organizacji, które mogą pojawić się w streszczeniu;
- wydarzenia, które mogą być wspomniane w streszczeniu;
- nazwy własne (miejsca/osoby) występujące w streszczeniu.

Czy w streszczeniu pojawiają się jeszcze jakieś inne informacje, które warto byłoby sprawdzić?

Zanotuj informacje dotyczące dziedziny określonej w streszczeniu, które udało Ci się znaleźć, jak i również inne wiadomości, które mogą okazać się przydatne przy wykonywaniu ćwiczenia tłumaczeniowego.

Używanie korpusu plików video BACKBONE do przygotowania tematycznego

Przykładem źródła, które można użyć do opracowania tematu, jest zestaw plików video w korpusie BACKBONE (<http://purl.org/backbone/searchtool>). W plikach tych występują Ci sami mówcy, którzy pojawią się w wybranych przez Ciebie ćwiczeniach tłumaczeniowych. Tematyka, którą poruszają, również odpowiada lub jest zbliżona tematyce zadań tłumaczeniowych.

Przejdź do wyszukiwarki BACKBONE i wybierz interesującą Cię wersję językową korpusu.

Możesz użyć opcji *Wyszukaj* albo *Znajdź sekcję*, aby odnaleźć plik video (lub grupę plików video) z dziedziny odpowiadającej Twojemu przygotowaniu tematycznemu.

Pierwszy sposób na znalezienie pliku: Wyszukaj

Znajdź plik video, klikając na zakładkę *Wyszukaj*, i przejrzyj dostępne pliki. Rzuć okiem na tytuły i skrótowe opisy plików, aby ocenić, czy mogą one zawierać jakiegokolwiek informacji związane z tematem wybranego przez Ciebie zadania.

Obejrzyj pliki, które mogą dotyczyć interesującego Cię tematu, klikając na *Obejrzyj plik*. Możesz również zobaczyć transkrypcję nagrania, wybierając *Pokaż transkrypcję*.

Sporządź notatki dotyczące danej dziedziny i wypisz wszystkie słowa i terminy, z którymi spotykasz się po raz pierwszy oraz te, które wymagają dodatkowego sprawdzenia.

Drugi sposób na znalezienie pliku: Znajdź sekcję

Bardziej zaawansowanym sposobem jest wyselekcjonowanie z korpusu grup plików video, które odpowiadają tematowi wybranego przez Ciebie ćwiczenia. Aby to uczynić, kliknij na zakładkę *Znajdź sekcję*. Przy pomocy *Filtru kategorii*, wybierz kategorię (lub kategorie), które opracowujesz. Jeżeli jest to konieczne, możesz ograniczyć wyszukiwanie, aktywując dodatkowe filtry. Naciśnij czerwony przycisk *Znajdź!*

Przejrzyj sekcje, które pojawiły się na ekranie. Oceń, czy przydadzą się one do opracowania tematu. Obejrzyj te grupy plików video, które uważasz za odpowiadające tematowi.

Sporządź notatki dotyczące wybranej dziedziny i wypisz wszystkie słowa i terminy, z którymi spotykasz się po raz pierwszy oraz te, które wymagają dodatkowego sprawdzenia.

Używanie innych źródeł do przygotowania tematycznego

Rozdział ten ma zachęcić Cię do zastanowienia się, gdzie możesz szukać innych źródeł, które mogą Ci się przydać, aby przygotowywać się tematycznie do ćwiczenia tłumaczeniowego.

Z jakich innych źródeł możesz skorzystać?

Jakie źródła byłyby odpowiednie do opracowania tematu konkretnego zadania tłumaczeniowego?

Skorzystaj z tych źródeł, przygotowując się tematycznie do ćwiczenia tłumaczeniowego. Znalezione informacje dopisz do notatek sporządzonych po obejrzeniu plików video z BACKBONE.

Podsumuj, czego dowiedziałeś/-aś się na temat konkretnej dziedziny. Napisz streszczenie, przedyskutuj problem w parze lub w małej grupie.

1.3. Sprawdzanie znaczenia słów, terminów i wyrażeń

Oprócz przygotowania tematycznego oraz sprawdzania informacji podanych w streszczeniu zadania tłumaczeniowego, istotne jest również upewnienie się co do znaczenia poszczególnych słów i terminów. W tym rozdziale nauczysz się, w jaki sposób i gdzie możesz sprawdzić znaczenie słów i terminów oraz jak można ich używać w różnych kontekstach.

Używanie korpusu plików video BACKBONE do sprawdzania znaczenia słów, terminów i wyrażeń

Możliwe jest użycie wyszukiwarki BACKBONE (<http://purl.org/backbone/searchtool>) do sprawdzenia znaczenia słów i terminów w obrębie udostępnionych nagrań.

Korzystając ze słów zanotowanych podczas przygotowania tematycznego (porównaj: 1.2.), możesz użyć czterech dodatkowych funkcji, które oferuje strona internetowa korpusu BACKBONE. Tym samym możliwe jest dokładniejsze sprawdzenie znaczenia zanotowanych wcześniej słów i opracowanie glosariusza.

Zaznaczanie wybranych anotacji

Funkcja *Znajdź sekcję* umożliwia również zaznaczenie w transkrypcji słów i wyrażeń odnoszących się do danej dziedziny. Aby skorzystać z tej funkcji, kliknij na zakładkę *Znajdź sekcję*, wybierz kategorię (lub kategorie), które Cię interesują i naciśnij przycisk *Znajdź!*

Z listy wyników wybierz kategorie anotacji, które chciałbyś, aby zostały zaznaczone w transkrypcji i naciśnij przycisk *Zaznacz wybrane anotacje*. Przyjrzyj się, w jakim kontekście występują oznaczone słowa i terminy. Dopisz uwagi o użyciu danych słów i terminów do swojego glosariusza.

Funkcja – listy słów

Kliknij na zakładkę *Listy słów*. Ta funkcja pozwala wyszczególnić wszystkie części tekstu, dotyczące wybranych przez Ciebie kategorii tematycznych, i utworzyć listę wszystkich słów z danej części. O kolejności słów na liście decyduje częstotliwość ich występowania. Zauważ, że słowami o największej częstotliwości w każdym języku są głównie „wyrazy gramatyczne” (np. rodzajniki). Prześledź *Listę słów*, znajdź wyrazy leksykalne z interesującej Cię dziedziny i dodaj je do glosariusza.

Funkcja *Listy słów* umożliwia również wyszukiwanie „zaznaczonych słów i wyrażeń”. Jeżeli użyjesz tej funkcji (jest ona dostępna na menu rozwijanym nad czerwonym przyciskiem *Pokaż listę*) do danej kategorii, wyświetli się lista tylko tych słów i wyrażeń, które zostały oznaczone jako należące do danej dziedziny tematycznej.

Funkcja konkordancji

Kliknięcie na zakładkę *Konkordancja* pozwala na określenie znaczenia i sposobów użycia elementów leksykalnych, znajdujących się w glosariuszu. Każda linijka w konkordancji przedstawia mikro-kontekst danego słowa, pokazując, w jaki sposób słowo to zostało

użyte przez jedną lub wiele osób. Zaobserwuj pewne tendencje użycia słów i za pomocą mikro-kontekstów określ znaczenia poszczególnych słów.

Funkcja kolokacji

Wybierz zakładkę *Kolokacja*. Funkcji tej używamy, aby sprawdzić, czy dane wyrazy (dwa lub więcej), które mamy na myśli, mogą być używane w połączeniu.

Dopisz do glosariusza wnioski wyciągnięte po wypróbowaniu funkcji opisanych powyżej.

Jeżeli za pomocą tych funkcji nie jesteś w stanie wydedukować, jakie jest znaczenie, bądź jak używać danego słowa lub wyrażenia, skorzystaj z innych źródeł, np. słowników specjalistycznych i/lub wiarygodnych źródeł internetowych.

Zawsze sprawdzaj słowa, terminy, wyrażenia i idee, z którymi się wcześniej nie spotkałeś/-aś!

Używanie innych źródeł do sprawdzania znaczenia słów, terminów i wyrażeń

Rozdział ten ma zachęcić Cię do zastanowienia się nad innymi źródłami, których możesz używać do sprawdzania znaczenia słów, terminów i wyrażeń, przygotowując się do wykonania ćwiczenia tłumaczeniowego.

Z jakich innych źródeł możesz korzystać?

Dlaczego źródła te są odpowiednie do sprawdzania znaczenia słów, terminów i wyrażeń z dziedziny odpowiadającej tematowi ćwiczenia tłumaczeniowego?

Użyj tych źródeł, aby wyjaśnić słowa, terminy i wyrażenia z wybranej przez Ciebie dziedziny. Zastanów się, jak można tych elementów używać i jakie mają znaczenie.

Wyciągnięte wnioski dopisz do notatek dotyczących badania znaczenia słów, terminów i wyrażeń za pomocą plików video zamieszczonych w BACBONE oraz użytych funkcji wyszukiwania.

Teraz podsumuj, czego dowiedziałeś/-aś się na temat konkretnej dziedziny. Tym razem użyj słów, terminów i wyrażeń, nad którymi pracowałeś/-aś. Możesz napisać streszczenie bądź przedyskutować problem w parze lub w małej grupie.

Jeżeli napotkałeś/-aś na jakiegokolwiek problemy, korzystając podczas przygotowań z wyszukanych dokumentów/źródeł, zastanów się w parze, jak można by je rozwiązać.

1.4. Określanie funkcji komunikacyjnych

„Funkcja komunikacyjna” to cel komunikacyjny wypowiedzi, określający intencje zamierzone przez mówcę (np. przekazanie informacji, opis danej instytucji, wyrażenie opinii, uzasadnianie, itp.). W tym rozdziale skupimy się na przewidywaniu i przygotowywaniu się na funkcje komunikacyjne użyte przez mówcę w danym zadaniu tłumaczeniowym.

Używanie plików video z korpusu BACKBONE do określania funkcji komunikacyjnych

Przeczytaj ponownie streszczenie wybranego zadania tłumaczeniowego. Czy streszczenie zawiera jakiegokolwiek informacje, których mógłbyś/mogłabyś użyć, aby przewidzieć, jakie funkcje komunikacyjne spełnia dane ćwiczenie? Jeżeli tak, jakie to informacje? W jaki sposób informacje te pozwalają Ci na przewidzenie określonych funkcji komunikacyjnych? Zapisz, jakie funkcje komunikacyjne mogą być według Ciebie użyte.

Teraz wybierz odpowiednią wersję językową korpusu plików video BACKBONE. Kliknij na zakładkę *Znajdź sekcję*. Korzystając z *Filtru kategorii*, wybierz analizowaną funkcję z kategorii *Funkcje komunikacyjne*. Naciśnij czerwony przycisk *Znajdź!*

Spójrz na wyświetlone wyniki i wypisz wszystkie sposoby na wyrażenie danej funkcji komunikacyjnej, na które sam byś nie wpadł(a). Czy przychodzi Ci na myśl inny sposób na wyrażenie tej samej funkcji komunikacyjnej?

W jaki sposób możesz wyrazić tę funkcję komunikacyjną (funkcje komunikacyjne) w innych znanych Ci językach?

1.5. Znaczenie stylu i rejestru językowego

Ten rozdział ma zachęcić Cię do zastanowienia się nad kwestią stylu i rejestru językowego, używanego przez poszczególnych mówców oraz nad tym, w jaki sposób mogą one wpłynąć na Twoje tłumaczenie.

Używanie plików video z korpusu BACKBONE do określania stylu i rejestru językowego

Ponownie zapoznaj się ze streszczeniem wybranego przez Ciebie ćwiczenia tłumaczeniowego. Przeczytaj swoje notatki na temat rodzaju języka, którego mogą użyć mówcy, celu komunikacji oraz intencji rozmówców.

Przygotowując się do ćwiczenia tłumaczeniowego w postaci dialogu, weź pod uwagę:

- rejestr językowy, którego mogą używać rozmówcy;
- cel komunikacji i intencje rozmówców (np. czy intencje te są zgodne czy sprzeczne ze sobą? W jaki sposób zgodność bądź sprzeczność intencji może wpłynąć na styl i rejestr wypowiedzi?);
- jak dobrze rozmówcy mogą się znać i w jaki sposób poziom zażyłości może wpłynąć na styl i rejestr wypowiedzi.

Przygotowując się do ćwiczenia tłumaczeniowego w postaci monologu, weź pod uwagę:

- rejestr językowy, którego może użyć rozmówca;
- cel komunikacji i intencje rozmówcy.

Teraz wybierz jedną z wersji językowych w korpusie plików video BACKBONE. Użyj funkcji *Wyszukaj* w celu znalezienia pliku dotyczącego wybranego przez Ciebie zadania tłumaczeniowego. Obejrzyj plik video.

Jak ocenił(a)byś styl i rejestr języka używany przez mówców w pliku video? Przeanalizuj np.:

- czy język jest formalny czy nieformalny;
- czy mówcy często używają specjalistycznej terminologii, aby przekazać pewne informacje;
- jak można określić styl wypowiedzi (np. czy mówcy używają zdań prostych czy złożonych; czy charakteryzuje ich specyficzny sposób wyrażania się; czy mówią szybko, czy może często przerywają swoją wypowiedź; czy mówią monotonna czy ekspresyjnie);
- czy mówcy zwracają się do siebie w uprzejmy sposób.

Czy uważasz, że rejestr/styl mówcy w pliku video pasuje do tematu i odpowiada celowi komunikacji, określone przez Ciebie na podstawie streszczenia zadania tłumaczeniowego? Przedyskutuj w parze.

Pomyśl, jakimi środkami mógłbyś/mogłabyś uzyskać ten sam styl i rejestr w innym znanym Ci języku.